Jüdische Pester Zeitung.

יידישע פּעסטער צייטונג

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פּרענומערירען.
אונד דער פּרענומעראציאָנס-צייט בעגיננט מיט דעם עמפּפֿאנג דעס ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאָן בעפֿינדעט זיך אין
פּעסט,
וואייצנער בולוואר נומ' 29.
וואָהין מאן אויך דיא פּרענומעראציאָנס-געלדער צו זענדען בעליעבט.

דיעזעס בלאטט ערשיינט
דרייםאל וואָכענטליך
מאָנטאג, מיטטוואָך אונד פֿרייטאג
אונד קאָסטעט
פֿיר עסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 8 גולדען עסטר. וועה.
האלביעהריג 4 גולדען עסטר. וועה.
פֿירטעליעהריג 2 גולדען עסטר. וועה.

פֿירס אויסלאנד
גאנציעהריג 9 גולד. — קר. עֶ. וועה.
האלביעהריג 4 גולד. 50 קר. עֶ. וועה.
פֿירטעליעהרי 2 גולד. 25 קר. עֶ. וועה.

Nr. 103 צעכצעהנטער יאהרגאנג | פּעסט, פֿרייטאג טו אלול ה.תרמ"ד. | Pest, den 5. September 1884.

אייראָפּא אין אזיען אונד אפֿריקא.

איינע מערקווירדיגע בעוועגונג געהט דורך דאס אלטע אייראָפּא. עס איזט אלס אָב היער ניכטס מעהר צו טהון וואַרע, אונד אלס אָב דיא טהאָטיגקייט אינזערעס וועלטטהיילעס זיך איינען נייען שויפּלאַטץ שאַפֿפֿען מיסטע. אפֿריקא אונד אזיען, דיא אלטע וויעגע דער מענשהייט, פֿאָן וואָ דיא רעליגיאָנען אונד דיא ערסטע קולטור אויסגעגאנגען איזט, וועלכע אבער זייט יאהרטויזענדען ניכט איינען שריטט נאך פֿאָרוואַרטס געטהאן האבען, וואָהרענד דאס פֿיעל יינגערע אייראָפּא אונאויפֿהאָרליך אונד מיט ריעזענשריטטען פֿאָראויסגעאיילט איזט, אפֿריקא אונד אזיען ווערדען פֿאָן אייראָפּא איינגעזוכט: אללעס שטרעבט צוריק נאך דער אלטען וויעגע, ניכט אום ווידער קינד צו ווערדען, זאָנדערן אום געגענטהיילע, אום יענע, וועלכע קינדער געבליעבען זינד, צו ערציעהען אונד צו בילדען. פֿרייליך, פֿרייליך, איזט עס ניכט דער עדלע ערציעהערבערוף אללין, וועלכער אייראָפּא נאך אזיען אונד אפֿריקא דראָנגט: געשטעהען וויר עס אָפֿפֿען, אונס טרייבט דיא בראָדפֿראגע. אייראָפּא איזט איבערפֿיללט, אויך דיא גראָסע רעפּובליק יענזייטס דעס מעערעס, קאנן דיא ריעזיגען מענשענמאססען ניכט מעהר פֿערדויען, וועלכע פֿאָן אייראָפּא היניבערוואנדערן. עס ענטשטעהען קלאססען, וועלכע, וויל זיא קיינע בעשאָֿפֿטיגונג האבען, דאס פֿערמאָגען דער בעזיטצענדען אייפֿטהיילען מאָכטען. פֿיר דיעזע מאססען מוס איין אבזאטץ געביעט געשאַפֿפֿען ווערדען, אונד היעצו אזיען אונד אפֿריקא גוט.

זאָממטליכע שטאאטען אייראָפּאס ווערדען פֿאָן דער ריסטונג, וועלכע זיא זייט יאהרצעהנטען טראגען שיער ערדריקט. מילליאָנען סאָלדאטען שטעהען אין טיעפֿען פֿריעדענסצייטען אין וואַפֿפֿען אונד אייראָפּא פֿערוויענדעט אללייאָהרליך צעהנמאל זאָפֿיעל אויף דיא ערהאלטונג דער ארמעען אלס אויף דאס אונטערריכטסוועזען אונד אויף דיא פֿערבעססערונג דעס פֿאָלקסווירטהשאַפֿטליכען צושטאנדעס. ווענן עס היטע צווישען אייראָפּאאישען שטאאטען צו איינעם קריעג קאָממען זאָללטע, זאָ וואַרע דיעס בייא דען שרעקליכען מאָרדמאַשינען, וועלכע היטע שאָן ערפֿונדען זינד, ניכטס אנדערעס אלס איין גרויזאמעס הינמאָרדען פֿאָן ריעזיגען מענשענמאססען. דאס פֿיהלט יעדער שטאאט אין אייראָפּא אונד דארום מוסטע איין פֿרעמדער ניכט אייראָפּאאישער קריעגסשויפּלאַטץ געשאַפֿפֿען ווערדען; ערסטענס אום דיא ריעזיגע העערעסמאססען דאָך צו בעשאָֿפֿטיגען, צווייטענס אום דעם שטאאטע נייע איינגאהמסקוועללען פֿאָן אויסען צו שאַפֿפֿען, אינדעם דיא נייען קאָלאָניען אלס אבזאטצגעביעט דער היער איבערפֿליססיגען פּראָדוקטע דיענען מאָכטע, אונד דריטטענס אום איינע נייע שטאציאָן צו שאַפֿפֿען, וואָהין דער מענשענאיבערפֿלוסס אייראָפּאס געלייטעט ווערדען קאָננטע.

אלס פֿראנקרייך פֿאָר צוויא יאהרען אין איינען קריעג מיט טוניס (אין אפֿריקא) פֿערוויקקעלט וואורדע, דא וואר עס דער דייטשע רייכסקאנצלער, וועלכער פֿראנקרייך צור בעזעטצונג פֿאָן טוניס אנשפּאָרנטע. אללע וועלט וואר דער מיינונג, דאס ביסמארק דאס דעסהאלב טהוע, וויל ער האָפֿפֿע, דאס פֿראנקרייך אין אפֿריקא געשלאגען ווערדען ווירד. דעם וואר אבער ניכט זאָ; ביסמארק בעפֿאסטע זיך שאָן דאמאלס מיט דעם פּלאן, גראָסע דייטשע קאָלאָניען אין אפֿריקא צו גרינדען. דאָך וואגטע ער עס ניכט דען פּלאן אויך צור טהאט ווערדען צו לאססען, דענן ער וואוסטע, דאס ער אן ענגלאנד איינען ערביטטערטען געגנער פֿאָרפֿינדען ווירד; ווענן זיך דיעזעס דאנן אויך נאָך פֿראנקרייך אנגעשלאָססען האבען ווירדע, זאָ האָטטע זיך דייטשלאנד ניכט ריהרען דירפֿען. פֿראנקרייך מוסטע אלזאָ פֿריהער זעלבסט מיט עראָבערונגען בעשעֿפֿטיגט ווערדען, דאמיט דייטשלאנד איינען פֿערבינדעטען געגען ענגלאנד האבע. ביסמארק ווינשטע אלזאָ פֿאָם הערצען, דאס פֿראנקרייך קיינע ניעדערלאגע ערליידע, דאמיט עס איממער מעהר נאך איכען זיך בעשעפֿטיגע; ביסמארק רעכנעטע אויך דארויף, דאס ענגלאנד, פֿראנקרייך פֿיינדליך ענטגעגענטרעטען ווירד, וואס אין דער טהאט דער פֿאלל איזט, אונד היינטע שטעהט דיא זאכלאגע וויא פֿאָלגט: פֿראנקרייך שרייטעט אין אפֿריקא וויא אין אזיען פֿאָן עראָבערונג צו עראָבערונג אונד דייטשלאנד ערקלאַרט, דאס דער זיעג פֿראנקרייכס, אלס דער זיעג אייראָפּאס בעטראכטעט ווירד אונד אונטערשטיטצט דאס אונטערנעהמען פֿראנקרייכס מיט אללען קראַפֿטען. דייטשלאנד זעלבסט האט דאדורך פֿרייע האנד געוואָננען אונד גרינדעט אין אפֿריקא קאָלאָניע נאך קאָלאָניע: פֿאר ענגלאנד פֿירכטעט עס זיך ניכט אונד פֿראנקרייך איזט זיין פֿערבינדעטער זאָוואָהל אין דער שאַפֿפֿונג פֿאָן קאָלאָניען אלס אין דער געגנערשאַפֿט מיט ענגלאנד. זאָ האט זיך דער געוואַלטיגע גייסט ביסמארקס היער ווידער איינמאל גלאַנצענד בעוואָהרט. וואס ביסמארק זיינעם פֿאטערלאנדע יעטצט גיבט, איזט גראָסער אונד ווערטהפֿאָללער אלס אללע זיעגע, דיא דייטשלאנד ביזהער ערורונגען האט. דיא הונדערטטויזענדע פֿאָן דייטשען, וועלכע נאך אמעריקא אויסוואנדערטען, מוסטע דייטשלאנד אלס פֿערלאָרען בעטראכטען, וואָהרענד דיא נייען קאָלאָניען אין אפֿריקא אונטער דייטשעם שוטצע שטעהען, אונד איינען טאָכטערשטאאט דייטשלאנדס בילדען. איטאליען געהט עבענפֿאללס דאראן פֿעץ אונד מאראָקקאָ אין אפֿריקא צו עראָבערן, וואס עס ביז יעטצט ניכט געוואגט האט, אויס פֿורכט פֿאָר פֿראנקרייך אונד ענגלאנד. ווענן וויר נאך ערוואָהגען, דאס דיא אונטערטהאנען ענגלאנדס אין אזיען אונד אפֿריקא איבער 150 מילליאָנען איינוואָהנער אויסמאכען אונד דאסס דאס געביעט, וועלכעס רוסלאנד אין אזיען בעהערשט, גראָסער איזט אלס גאנץ אייראָפּא, זאָ קאָננען וויר קיהן בעהויפּטען, דאס וויר ניכט וויט זינד פֿאָן דער צייט, אין וועלכער אייראָפּא, אזיען אונד אפֿריקא אונטער זיך אייפֿגעטהיילט ווירד.

אונד דאס ווירד איין גליק פֿיר אייראָפּא אונד איין גליק פֿיר אזיען אונד אפֿריקא זיין. דער איבערפֿלוסס אן קראַפֿטען אין אייראָפּא ווירד איינען אבפֿלוס נאך נייען געביעטען פֿינדען, וואָ עס נאָך יאהרהונדערטע צו ארבייטען גיבט. אונד וויא אויס אמעריקא, וועלכעס פֿאָן ווילדען בעוואָהנט וואר, דער פֿאָרטגעשריטטענסטע אונד גליקליכסטע וועלטטהייל געוואָרדען איזט, זאָ ווערדען אויך אין דען צוויא אלטען וועלטטהיילען דערען גראָסטער טהייל פֿאָן ווילדען פֿאָלקערן בעוואָהנט איזט אונד וויא יעטצט נאָך טויזענדע פֿאָן מיילען אונבעפֿאָלקערט, יא זאָגאר נאָך אונענטדעקט זינד, צו בליהענדען אונד גליקליכען שטאאטען זיך ענטוויקקעלן. יעדענפֿאללס שטעהען וויר פֿאָר איינער מערקווירדיגען עפּאָכע, פֿאָר איינער נייען ווענדונג אין דער וועלטגעשיכטע.

צור טאגעסגעשיכטע.

נאָך איממער וויים מאן ניכט, וואס אדמיראל קורבע זייט איינער וואָכע טהוט. אללגעמיין הייסט עס, דאס ער קעלונג (זיעהע אונזערען ארטיקעל „פֿאָרמאָזא") מיט בעדייטענדען שטרייטקראַפֿטען, וועלכע אוים טאָנקינג אנלאנגען, בעזעטצט, אונד דאס דיעזעס פֿאָרהאבען דעסהאלב פֿערהיימליכט ווירד, דאמיט דיא ענגלאָנדער דען כינעזען קיינע ראטהשלאָגע ערטהיילען קאָננען. אין קאנטאָן הערשט גראָסער שרעקקען; דיא דאָרטיגען כינעזען גלויבען נאָמליך, דאס קורבע פּלאָטצליך פֿאָר דער שטאדט ערשיינען ווירד, אום דיעזע צו באָמבארדירען; וואָהרענד דאס פֿאָלק אין פּעקינג „קריעגסלוסטיג" איזט, מאן פֿערברייטעט נאָמליך דיא ליגע, דאס בייא פֿוטשו דיא פֿראנצאָזען געשלאגען וואָרדען זייען. דיא פּעקינגער רעגיערונג פֿירכטעט זיך אלזאָ, דעם פֿאָלקע דיא וואהרהייט איינצוגעשטעהען,

דער רוססישע צאר דירפֿטע צווישען היינטע אונד מאָרגען זיינע רייזע נאך ווארשוי אנטרעטען; דיא פֿאָרזיכטסמאסרעגלען, וועלכע צור זיכערהייט זיינער פּערזאָן געטראָפֿפֿען ווערדען, זינד געראדעצו אונערהאָרט. קיין מענש ווירד אָהנע לעגיטימאציאָן אויף דיא גאססע הינויסגעלאססען. אויף דער אייזענבאהנשטרעקקע זינד 50,000 סאָלדאטען אויפֿגעשטעללט. זאָממטליכע בעאמטע דירפֿען זיך וואָהרענד דער גאנצען צייט נור מיט דער זיכערהייט דעס קאיזערס אבגעבען. וואנן אונד וואָ דער צאר מיט אונזערעם קאָניג צוזאממענטרעפֿפֿען ווירד, איזט נאָך אונבעקאננט.

פֿערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (דיא אברייזע דעס קאָניגס פֿאָן אראד) ערפֿאָלגטע אם אבענד דעס דריטטען דיעזעס. פֿאָר דעם באהנהאָפֿע וואָרען שאָן אום 6 אוהר דיא קאָרפּערשאַפֿטען אונד פֿעראיינע מיט איהרען פֿאָהנען אונד אבצייכען פֿערזאממעלט, נאך 7 אוהר ערגלאָנצטע דיא שטאדט אין איינעם ליכטמעערע. אויף דעם באהנהאָפֿע פֿערזאממעלטען זיך צור אבשיעדנאהמע אללע אין אראד וויילענדען מאגנאטען אונד וויירדענטראָגער, אונטער דיעזען ערצהערצאָג יאָזעף. דער פֿינאנצמיניסטער גראף יוליאוס סאפּארי, פֿירסט טהורנטאקסיס, פֿעלדצייגמייסטער גראף אונד אנדערע. געגען אום 8 אוהר בעטראט זיינע מאיעסטאָט דען גלאנצפֿאָלל געשמיקטען האָפֿוואַרטעסאלאָן, וואָביי דיא מוזיק דיא פֿאָלקסהימנע שפּיעלטע אונד דרייסען איין הימעלשטירמענדעס „עליען" דיא לופֿט דורכציטטערטע. זיינע מאיעסטאט דער קאָניג פֿערבייגטע זיך אונד דאנקטע וויעדערהאָלט. זאָדאנן בעאויפֿטראגטע זיינע מאיעסטאָט דיא אָבערגעשפּאָנע דעם אראדער אונד טעמעשער קאָמיטאטס, דעם פֿאָלקע פֿיר דען בעגייסטערטען עמפּפֿאנג זיינען קאָניגליכען דאנק צו איבערברינגען. היערויף רייכטע דער מאָנארך נאך דעם ערצהערצאָג יאָזעף דיא רעכטע אונד, בעשטיעג אונטער ניכט ענדען וואָללענדען שטירמישען עליענרופֿען דען האָפֿצוג, וועלכער זיך אלסבאלד אין בעוועגונג זעטצטע. פֿאָר דער אברייזע ליעס זיינע מאיעסטאָט דער קאָניג דעם בירגערמייסטער איינע מיט דיאמאנטען בעזעטצטע קאָוועטע איבערריכען. דער אָבערשטאדטהויפּטמאנן, וויצע-שטאדטהויפּטמאנן אונד

פערלאזונג.

1) דער קרעדיט-לאזע.

בייא דער אם 1-טען סעפטעמ' 1884 פארגענאממענען ציעהונג דיעזער לאזע וואורדען פאלגענדע סעריען געצאגען: 104 414 583 1079 4453 1524 1556 1701 1989 2464 3045 3093 3235 3306 3373 3447 3983 4133 אונד ס' 4134. — פאן דיעזען פיעל דער הויפטטרעפפער מיט 150000 גולדען אויף ס' 3983 נר' 70; דער צווייטע טרעפפער מיט 30000 גול' אויף ס' 3373 נ' 64; דער 3-טע מיט 15000 גולדען אויף ס' 1453 נ' 96, פערנער נעווינגען: יע 5000 גול' ס' 1453 נ' 96, ס' 1701 50; יע 2000 גולד. ס' 414 נ' 98, ס' 583 נ' 62: יע 1500 גולד' ס' 3093 נ' 78, ס' 3983 נ, 98; יע 1000: ס' 1989 נ' 94, ס' 3045, נ' 5, ס' 3234 נ' 94 אונד ס' 3306 נ' 100; אונד ענדליך יע 400 גול' ס' 408 נ' 22, 52 א' 91, ס' 414 נ' 13, 36, 71 א' 96, ס' 1079 נ' 13, 50 א' 88, ס' 1453 נ' 19 א' 63, ס' 1524 נ' 26 א' 92, 1701 נ' 10 א' 58, ס' 2464 נ' 43, ס' 3045 נ' 15' 35, 43 99, ס' 3093 נ' 46, ס' 3234 נ' 49, 51, ס' 3306 נ' 16, 65, ס' 3373 נ' 77, 95, ס' 3983 נ' 3, 25, 33, 81, ס' 4133 נ' 62, 68, 94, ס' 4134 נ, 67

אויף אללע איבריגען פערלאזטען סעריען ענטפאלט דער נערינגסטע נעווינן פאן יע 200 גולד.

וויר ערזוכען אונזערע געעהרטען פרענומעראנטען אונד פריינדע זיך מיט איהרען צושריפטען נור דירעקט אן אינזערע רעדאקציאן צו ווענדען אונד דיא אדרעססע אוממער דייטליך וויא פאלגט אנצוגעבען:

יידישע פעסטער צייטונג
וואיטצנער בולוואר נוממער 29,

Jüdische Pester Zeitung
Waitzner-Boulevard Nr. 29, Budapest

געשעפטסבעריכט.

פעסטער-פרייזע.

געטריידע-געשעפט. ווייצען וואר געסטערן מעסיג צו מארקטע געבראכט, דער פערקויף וואר גוט, 14000 מעטער-צענטנער וואורדען פערקויפט.

ווייצען (נייע) טהייס- 100 מעטצר' 80.5 קילא 8,62½ גולדען. 100 מעטרצעט' 79.5 קילא 8.40 גולדען. — 600 מעטער-צענטנער 79,5 קילאגראמם 8.45 גולדען. — 1000 מעטער-צענטנער 79.5 קילאגראמם 8.50 גולדען. — **פעסטער-באדען** (נייע) 100 מעטרצנט' 79.3 ק. 8.15 גולדען. — 1800 מעטער-צענטנער 79.5 קילא 8.30 גולדען. **באנאטער** 400 מעטרצטר' 77,5 קילא 8,20 גול. — נארדאונגארישער (נייא) 100 מעטרצ' 78. קילא 7.90 גולד. (אללעס פער 3 מאנאטע.)

פרעסבורגער שלאכט-פיעהמארקט. דער אויפטריעב אויף דעם פרעסבורגער פיעהמארקט פאם 1-טען ד. מ. בעטרוג 1842 שטיק. דאפאן ווארען 1287 אונגארישע, 209 פאלנישע אונד 212 דייטשע. דיא פרייזע ווארען: אונגארישע 61—63,50 גולד. פאלנישע 58 — 63. גולד. אונד דייטשע 61—64.50 גולדען. (אללעס פער 100 קילא.)

וויענער שלאכטפיעהמארקט.

דער אויפטריעב אויף דעם וויענער שלאכט-פיעהמארקטע אם 1-טען ד. מ. בעטרוג 2153 שטיק. דאפאן ווארען: 704 אונגארישע, 1113 פאלנישע אונד 336 דייטשע. דיא פרייזע שטעללטען זיך פער 100 קילאגראמם: אונגארישע מאסטאכסען 57—63.50 גולד. פאלנישע 58 — 62. גולד. אונד דייטשע 53—64.50 גולד.

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאקס סאבאלטשי.

קאָנקורז.

אין אונטערפערטיגטער איזראעליטישען קולטוסגעמיינדע איזט מיט ר"ח חשון תרמ"ה הבע"ל דיא שטעללע איינעס שוחט ובודק מיט דעם יאהרעסגעהאלט פאן 500 גולדען א. וו. פרייער וואהנונג אונד נעבענאיינקינפטע צו בעזעטצען. בעווערבער וואללען איהרע אפערטע זאממט צייגניססען פאן אנערקאננטען ארטהאדאקסען ראבבינען לאנגסטענס ביז ערב סוכות הבע"ל איינצוזענדען. אין טיכטיגער בעל תפלה וקורא קאנן אויף איינען גראססערען געהאלט רעכנען. רייזעשפעזען ווערדען נור דעם אקצעפטירטען פערגיטעט.

סאטמאר, תרמ"ד.

2—3 אדאלף שפיעגעל, פראזעס.

קאָנקורז.

אן דער אויט. ארטה. איזר. געמיינדע צו עפעריעש איזט מיט ראש השנה הב"על' דיא שטעללע איינעס חזן, דער אויך איינע מיט זיינעם אמטע זיך פערטראגענדע פונקציאן צו פערזעהען האט, צו בעזעטצען. יאהרעסגעהאלט 400 גולדען, (פאראויסזעטצענד עבענזאפיעל עמאלומענטען). נאכוויז: מאראליש-זיטטליכען פארלעבענס, פאן אנערקאננט ארטה. ראבבינען אונבעדינגט נאטהווענדיג. דיעניגען, וועלכע שוחטים זינד, ווערדען בעפארצוגט. נור דיא בעיפענען ערהאלטען צוטריטט צום פראבעפארטראג אונד ווערדען נור דעם אקצעפטירטען דיא רייזעשפעזען פערגיטעט.

עפעריעס, אים אויגוסט 1884.

2—2 ה' רייקאוויטש, פראזעס.

קאָנקורז.

געפערטיגטער זוכט איינען לעהרער צו 7 קינדערן, מיט דעם יאהרעס-געהאלט פאן 150 גולדען אונד גאנצער פערפפלעגונג. בעווערבער, וועלכע אונטערריכט אין דיא 4 עלעמאר-קלאססען ערטהיילען קאננען אונד טיכטיגער העבראער זינד, האבען זיך מיט בעפאהיגונגס- אונד רעליגיאנס-צייגניססע, פאן איינעם אנערקאנטען ראבבינאטע, ביז לאנגסטענס 25-טען סעפטעמבער צו מעלדען.

א-טאפליצא, אלול 1884.

מאטיאש איציג.

קאָנקורז.

אן דער היעזיגען אויט. ארטה. איזר. געמיינדע איזט זאגלייך דיא שטעללע איינעס צווייטען לעהרערס לעדיגען שטאנדעס מיט איינעם יאהרעס-געהאלט פאן 150 גולדען, קאסט אונד קוארטיער, צו בעזעטצען. בעווערבער אום דיעזער שטעללע מיססען אין דער אונגארישען, דייטשען אונד איבערהויפט אין דער העבראישען שפראכע פאללקאממענען אונטעררריכט ערטהיילען קאננען. קעננטניססע אין חומש אונד רש"י ווירד אויסדריקליך ערפארדערט. — געזוכע אונד צייגניססע זאללען אן דעם געפערטיגטען געמיינדעפראזעס איינגעזענדעט ווערדען. —

Nagy-Kun Madaras, im August 1884.

לעאפאלד בוק, פראזעס.

אתרוגים, לולבים, והדסים,

פיינסטע פארגער צו שטוינענד ביללינען פרייזען אונד צוואר: נומ' 3 50 קר'; נומ' 2, 1 גולד'; נומ 1 2 גולדען; מבחרים פאן 5 ביז 10 גולד' פער שטיק. לולבין פיינסטע יעוואער 50 קר' פער שטיק. הדסים 5 גולדען פער 100 שטיק. טראקענע לולבין, והדסים גראטים. — אויפטראגע זאוואהל אויף איינצעלנע אלס אויך אויף מעהרערע שטיקע ווערדען נעגען איינזענדונג דער האלפטע דעם בעטראגעס אלס אנגאבע, מיטטעלסט נאכנאהמע פינקטליך אונד שנעלל עקספעדירט. הק' שמואל בן מוה' נתן היים ז"ל. אדרעססע: **Samuel Weisz**

Budapest, Vi. Mohrengasse Nr. I. I. Stock, Thür 14,

וויכטיג פיר הויזפרויען.

איינער דער בעסטען אונד ניטצליכסטען נענענשטאנדע איזט אהנע צווייפעל איינע נאהמאשינע. יעדע הויזפרויא דיא נאך ניכט אין דעם בעזיטץ איינעס זא פלייסינען נעהילפען איזט, ווינשט זיך וואהל איינע זאלכע, אונד יעדער פראקטישע עהעמאנן ווירד איינען זאלכען וואונש, ווענן איהם דיעזער אויף איינע בעקוועמע אונד לייכטע ארט מאגליך געמאכט ווירד, נערן ערפיללען. דיא בעסטען נאהמאשינען זינד אהנע צווייפעל דיא **אריגינאל זינגער נאהמאשינען**. דיא שאן פריהער אויף אללען וועלטאויסשטעללונגען, צולעטצט ווידער אין אמסטערדאם מיט דעם ערסטען אונד האכסטען עהרענפרייזע נעקראנט וואורדע, אונד דיא אנערקאננט אללע פארציגע אין זיך פעראייניגען, דיא זיך פאן איינער ווירקליך טרעפפליכען נאהמאשינע ערווארטען לאססען: זיא זינד איינפאך אונד סאליד קאנשטרואירט, דויערהאפט אונד נאהען בייא לייכטער האנדהאבונג קארעקט אונד שאן. אויסערדעם ביעטעט זיך יעדעם קייפער דיא אנגעהמליכקייט, דאס ער איינע מאשינע נעגען וואכענטליכע אבצאהלונג ערווערבען קאנן. דיא הויפטניעדערלאגע דער אריגינאל זינגער נאהמאשינען אם היעזיגען פלאטצע בעפינדעט זיך בייא ג. ניידלינגער, אין דער וואיטצנערגאססע 26 אונד בעפינדעט זיך דארט איינע רייכע אויסוואהל פאן דען איינפאכסטען האנדנאהמאשינען ביז צו דען פיינסטען סארטען פיר דען פוסבעטריעב, וואהרענד דיא אויסנעלעגטען נאהמוסטער צייגניס נעבען פאן דער אויסערארדענטליכען לייסטונגספאהיגקייט, דורך וועלכע זיך דיעזע מאשינען אויסצייכנען. 3—10

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

ווייצען (נייער)	קוואליטעט פער העקטאל	פער 100 קילאגראמם
נארד-אונגארישער	75	—.——.—
" "	76	7,70— 7.65
" "	77	7.80— 7.75
" "	78	7.90— 7.85
" "	79	8.—— 7.95
" "	80	8.10— 8.05
" "	81	8.20— 8.15
		—.——:—
פעסטער-באדען	75	—.——.—
" "	76	7.80 — 7.65
" "	77	7.90— 7.75
" "	78	8.—— 7.85
" "	70	8.10— 7.95
" "	80	8,20— 8,05
" "	81	8.30— 81.5
ווייסענבורגער	75	—.——.—
"	76	7.80— 7 65
"	77	7,90— 7,75
"	78	8.—— 7.85
"	79	8,10— 7 95
"	80	8.20— 8.05
"	81	8.30— 8.15
טהייס		—.——.—
	76	7.90— 7.75
"	77	8,—— 7.85
"	78	8.10— 7.95
"	79	8.20— 8.05
"	80	9.30— 8.15
"	81	8.35— 8,25

פריכטע	קוואליטעט פער העקטאל.	פער 100 קילאגראמם
קארן נייע	72—70	6.80— 6.55
גערסטע מאלץ	60	8.—— 7.10
" פוטער	62	6,60— 6.30
האפער	41	6.20— 5.90
קוקורוץ באנאטער	75	6,45— 6.40
דעטטא אנדערער	73	6,40 – 6,35
הירזע	—	8.25— 7.75

טערמין-פרייזע		פער 100 קילאגראמם
ווייצען	פער הערבסט	7,90
"	" פריה-יאהר	8.40
"	"	—.—
קוקורוץ	" יולי-אויגוסט	5.58
נערסטע	"	—.—
האפער	" פריה-יאהר	6.16
"	" הערבסט	5.90
רעפס	" אויג.-סעפ.	11⅛

זאק מעהל

		fl.	kr.
דער זאק צו 100 קילאגראמם מיט זאק פרייא באהן	נוממער 0	17	30
	" 1	16	80
	" 2	16	20
	" 3	15	40
	" 4	14	80
	" 5	13	60
	" 6	12	80
	" 7	11	90
	" 8	11	10
	" 8½	10	—
שפיריטוס אלטע מעטהאדע פרעסהעפע		32	25
" נייע " קארטאפעל		27	50

קורז-טאבעללע פאם 2. סעפטעמבער

געלד-קורז

געלד-קורז	fl.	kr.
זילבער-אגיא	100	
דוקאטען	5	75
עסטערייכ.-אונגארישע 8 גולדען גאלד-שטיק	9	65
דייטשע רייכסבאנקנאטען	59	50
20 מארק-שטיקע	11	91
פאפיער רובעל	1	23

לאזע.

לאזע	fl.	kr.
1854-ער לאזע 4 פראצענט. שטאאט-לאזע	124	—
1860-ער . גאנצע	134	50
דעטטא . האלבע	143	—
1864-ער לאזע צו 100 גולדען	169	50
דעטטא . 50	169	50
אונגארישע-פרעמיען-לאזע צו 100 גולד.	114	—
טהייסטראל-לאזע	114	—
קאמא רענטענשיינע	39	—
טירקען-לאזע	21	25
קרעדיט-לאזע	—	—
קלארי-לאזע	41	—
דאנוי-דאמפפשיפפ.-פאהרט-לאזע	115	50
אינזברוקער-לאזע	19	25
קעגלעוויטש-לאזע צו 10 גולדען	18	20
קראקויער לאזע 20	18	20
אפנער-לאזע 40	39	75
פאלפי-לאזע 40	40	25
רודאלף-לאזע 10	19	—
סאלם-לאזע 20	51	50
זאלצבורגער-לאזע 20	21	50
סט.-גענאא לאזע 40	49	75

לאזע

לאזע	fl.	kr.
טאאניסלוי לאזע צו 20 גולדען	23	50
פריעסטער לאזע . 100	128	—
דעטטא . 50	68	—
וואלדשטיין-לאזע . 20	28	25
ווינדישגרעץ . 20	38	75
וויענער-לאזע	125	50
אסטר. בארענקרעדיט-לאזע	—	—
טירקישע פרעמיען-אנלעהען	30	—

ווערטה-פאפיערע.

ווערטה-פאפיערע	fl.	kr.
אונגארישע גאלדרענטע 6%	121	90
דעטטא צו 4%	91	60
אסטר. גאלד-רענטען שטייער פרייא	104	—
אונגארישע פאפיער-רענטע	88	35
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	101	—
טעמעשוואר באנאטער	100	50
זיעבענבירגישע	100	50
גאליצישע	100	75
באהמישע	106	—
קראאטישע אונד סלאוואנישע	100	—
אונגארישע אייזנבאהן-אנלעהען	141	75
וויינצעהענט-אבלאזונג-אבלינאציאנען	98	75
פפאנדבריעפע דער אונגארישען באדען-קרעדיט צו 5½ פראצענט	101	50
דער אונגארישען היפאטעקען באנק צו 5½ פראצענט	101	30
דער אונגארישען אללגעמיינען באדען-קרעדיט-אנשטאלט צו 5½ פראצ.	—	—
דער אסט.-באהן 1869	95	50
נארד-אסט.-באהן 5%	96	50

Eigenthümer Wittwe Frau M. REIS. Verantwortlicher Redacteur: MAX SZABOLCSI. Budapest, 1884. Druck von Sam. Márkus, Grosse-Kronengasse Nr. 23.

פֿערזאנקען אין טיעפֿען שלאף. דיא גאנצע גאססע מיט איהרען האנדלונגען באט איין אויסעראָרדענטליך פֿאנטאסטיישעס בילד; עס שיען אלס ווענן אירגענד איינע געהיימע מאכט פּלאָטצליך אללע דיעזע מענשען איינגעשלאָפֿערט האַטטע. אבער באלד דארויף קאם מאן אויף דען גרונד דיעזעס מערקווירדיגען פֿאללעס, אונד מאנן בעאיילטע זיך דען אונגליקליכען בייצושטעהען, וועלכע לאנגע דער רוהע ווערדען פֿפֿלעגען מיססען, ביז זיא איהרע ערמאטטעטען קראַפֿטע ווידער הערשטעללען ווערדען. מיט אויסנאהמע איינעס 20-יאָהריגען שאָנען מאַדכענס, וועלכעס מאן נאָך ביז יעטצט ניכט איים דעם שלאָפֿע ערוועקקען קאָננטע, איזט קיינער פֿאָן איינער ערנסטערען געפֿאהר בעדראָהט.

*) (איינע כינעזישע בריקקע.)

איינע דער גראָססטען אונד מערקווירדיגסטען בריקקען דער וועלט איזט דיא בריקקע לאנגאנג אין כינא, וועלכע איינען גאנצען ארם דעס כינעזישען מעערעס דורכשניידעט; פֿינף ענגלישע מיילען (איינע אונגארישע מיילע) לאנג, אונד 95 פֿוס ברייט איזט. דיעזעלבע האט דריי הונדערט קינסטליך געוואָלבטע בריקקען-באָגען, אונד אויף יעדער באָגען-זיילע רוהעט איין איים מאַרמאָר פּראכטפֿאָלל געהויענער 21 פֿוס לאנגער לאָווע.

פֿאָרמאָזא

דיא אין דער לעטצטען צייט זאָפֿיעל בעשפּראָכענע כינעזישע אינזעל, וועלכע זיך דיא פֿראנצאָזען אלס „פּפֿאנד" אויסערזעהען האבען, אונד וועלכע געגענוואַרטיג פֿיעללייכט אויך שאָן פֿראנצאָזישען בעזיטץ בילדעט, איזט פֿאָן דען אייראָפּאערן נור וועניג געקאננט, טראָטצדעם דיא אינזעל איינער דער שאָנסטען, רייכענדעסטען אונד צוגלייך פֿרוכטבארסטען פּונקטע דער ערדע איזט. דיא פֿאָרגעסטערן הייר אנגעלאנגטע נוממער דעס „סטאַנדערד" איינעם דער פֿאָרנעהמסטען ענגלישען בלאַטטער, ענטהאַלט איינען בעריכט איבער פֿאָרמאָזא, וועלכער אומזאָ אינטערעסאנטער איזט, וויל דער בעריכטערשטאַטטער אויס איינענער אנשויאונג אונד ערפֿאהרונג שפּריכט.

דיא געשיכטע דעם אלטערטהומס, שרייבט דער בעריכטערשטאַטטער, ערצאהלט אונס פֿאָן געוויססען ערדשטריכען, דיא צו דען פּערלען דער ערדע געצאָהלט ווארדען. דיעזע האבען יעדאָך פֿאסט אללע אים לויפֿע דער יאהרהונדערטע איהרע נאטורשאָנהייט אונד פֿרוכטבארקייט פֿערלאָרען. קאנאאן, דאס פֿאָן גאָטט זאָ בעפֿאָרצוגטע אונד געליעבטע לאנד, אין וועלכעם, לויט דער הייליגען שריפֿט, מילך אונד האָניג געפֿלאָססען, איזט צו איינעם אויסגעטראָקנעטעם אונד אונפֿרוכטבארעם לאנדע געוואָרדען. דיא גאָטטליכע פּראָפֿעצייאונג „אונד דער הימעל איבער דיינעם הויפּטע ווירד קופּפֿער, אונד דיא ערדע אונטער דיר אייזען"*) איזט עבען צור וואהרהייט געוואָרדען. דאס פֿיעלבערייהמטע קאפּוא איזט הייטע איין פֿערגעססענער לאנדשטריך, אונד דיא פֿאָן דיכטערן זאָ אָפֿט בעזונגענע אינזעל ציפּערן איזט הייטע אויך ניכט מעהר דאס, וואס זיא איינסט וואר; נור דיא אינזעל פֿאָרמאָזא האט איהרען אלטען רוף אונד איהרע אלטע פֿרוכטבארקייט בעהאלטען; זיא האט מעהר שאָנהייטען אלס אללע טהאָלער איטאליענס אונד גריעכענלאנדס; מיט געוואלטיגען וואלדונגען, מיט ראָמאנטישען בערגשלוכטען אונד וואססערפֿאָללען, מיט הערדליכען עוויג גרינען וויעזען, אונד איינער איבעראיים רייכען פֿפֿלאנצענוועלט.

וויא אויף דער אינזעל ציפּערן, זאָ האט זיך אויך אונטער דען איינגעבאָרענען פֿאָן פֿאָרמאָזא דער אלטע גאָטצענדיענסט ביז אויף הייטע ערהאלטען; אסטאראָטה (עשתרת) דיא גאָטטין דער ליעבע האט הייר פּריעסטער, טעמפּעל אונד אלטאָרע, אונד ווירד אלס דיא האָכסטע אונד מאָכטיגסטע גאָטטהייט אנגעבעטעט אונד פֿערעהרט.

דיא אינזעל, וועלכע אונטער דיא אָבערהערשאַפֿט כינאס געהאָרט, איזט נור אין איהרעם וועסטליכען טהייל פֿאָן כינעזען בעוואָהנט, אונד אויך דא בילדען זיא דיא מינדערצאהל דער איינוואָהנער; ניכטסדעססטאָוועניגער זינד זיא דיא הערען. דענן דאָרט בילדען דיא כינעזען דאס „ציווילי-זירטע עלעמענט" וועלכעס אויף דעם נאקקען דער איינגעבאָרענען „בארבארען" זיטצט.

דיא אייראָפּאָער ערהיעלטען ערסט אין דער צווייטען האלפֿטע דעס 17-טען יאהרהונדערטס קעננטניס פֿאָן דער עקסיסטענץ פֿאָרמאָזאס; אים דיעזע צייט וואר עס דער האָללאַנדישע שניידער איקוואָרן, דער זיך, וויל ער אנשטאטט האָזען, פּאָליטיק מאכטע, פֿאָן האָללאַנד פֿליכטען מוססטע. נאָך 5-יאָהריגעם הערומאירדען ליעס ער זיך אויף דער אינזעל פֿאָרמאָזא ניעדער, וואָ ער ווידער פּאָליטיק מאכטע, אבער איינע פֿיעל בעססערע אלס אין האָללאַנד, דענן אין וועניגען יאָהרען האט ער זיך איינען זאָלכען ריעזיגען רייכטהום ערוואָרבען, דאס ער דרייטויזענד שיפֿפֿע זיין איינען נאננטע. דיא איינגעבאָרענען ערוואַהלטען איהן צו איהרעם פֿירסטען, דער עהרגייץ דעם איינסטיגען שניידערס וואָללטע יעדאָך ווייטער הינויס, ער וואָללטע קאיזער פֿאָן כינא ווערדען. ער עראָבערטע דיא פּראָווינץ פֿאָה-קיען (דיעזעלבע דערען הויפּטשטאדט פֿו-טשו איזט, וועלכע הייטע צו כינא געהאָרט, דאמאלס אבער פֿאָן איינעם טאַרטארישען קאיזער בעהערשט ווארדע. איקוואָרן שלאָג מיט דעם בעזיעגטען קאיזער פֿריעדען אונד זעטצטע זיך אויף דעססען טהראָן אלס אָבערקאיזער. דיא האָללענדער וועלכע דאמאלס דיא בעהערשער דער מעערע וואַרען, וואָללטען אים יאהרע 1661 פֿאָה-קיען בעזעטצען, איקוואָרן בראכטע יעדאָך זיינען פֿערהאַסטען לאנדלייטען איינע פֿאָללשטאַנדיגע ניעדערלאַגע ביי. יעטצט היעלט ער דיא צייט פֿיר געקאָממען, אויך כינא צו עראָבערן, אין דער ערסטען שלאכט ווארדע ער אבער צום געפֿאנגענען געמאכט, אונד אויף דעם פּלאטצע פֿאָן פּעקינג נאָך גיטער כינעזישער זיטטע אין זאָ פֿיעלע טהיילע צערשניטטען, וויא פֿיעלע טהאָרע פּעקינג האט.

קעלונג, דיא הויפּטשטאדט דער אינזעל פֿאָרמאָזא האט 100000 איינוואָהנער, אין דער נאָהע דער שטאדט איזט איינעם דער רייכסטען קאָהלענבערגווערקע דער וועלט. אין דען האָנדען פֿאָן אייראָפּאָערן ווירדען דיעזע קאָהלענגרובען פֿיעלע מיללאָנען גולדען יאָהרליך איינברינגען; אונד עס איזט אונבעגרייפֿליך וואָרום געניעראל לעספּע (אונטערפֿעלדהערר דעם אדמיראל קורבעט) קעלונג ניכט בעזעטצט האט, נאכדעם ער עס דאָך באָמבארדירט אונד איינגענאָממען האט. (דער בעריכטערשטאַטטער דעס „סטאַנדערד" שיינט צו פֿערגעססען, דאסס צור צייט אלס לעספּע קעלונג באָמבארדירט האט, פֿו-טשו נאָך ניכט אין דען האָנדען דער פֿראנצאָזען וואר. יעטצט וואָ דען פֿראנצאָזען דורך דיא צערשטאָרונג דעס ארזענאלס אונד דער פֿעסטונגען אין דער מינדונג דעס מין-פֿלוססעס, דער בעזיטץ פֿאָן פֿאָרמאָזא געזיכערט איזט, ווערדען זיא געוויסס קעלונג בעזעטצען.) דער בעריהמטע כינעזישע טהעע וואַכסט עבענפֿאללס אויף דיעזער אינזעל, פֿערנער וואַכסט הייר יענער ריעזיגע לאָרבערביום, פֿאָן דעססען האָלץ דער קאמפֿער ערצייגט ווירד. רייז וואַכסט הייר אין ריעזיגער מענגע. דענן דיא כינעזען נעננען דיא אינזעל דאס רייזגראנאריאום כינאס.

דער וועסטליכע טהייל דער אינזעל איזט אויסעראָרדענטליך דיכט בעוואָהנט אונד שטאָדטע מיט 50 ביז 80,000 איינוואָהנערן גיבט עס דא מעהרערע. פֿאָר צעהן יאָהרען מאכטען דיא יאפּאנעזען עראָבערונגען אויף דער אינזעל, אונד דיא ווילדען שטאָממע צייגטען זיך דען יאפּאנעזען געניינטער אלס דען כינעזען. דיא כינעזען ערשראָקען אונד

*) והיו שמיך אשר על ראשך נחשת והארץ אשר תחתיך ברזל. דברים כח. דיא ענגלאָנדער ליעבען עס, אין איהרען געשפּראָכען וויא אין איהרען שריפֿטען ביבעלזאַטצע צו פֿערווענדען; פֿרייליך איזט יעדער ענגלאָנדער איין „געבאָרענער למדן."

שען, ניכט פֿאָר דעם אנגעזיכט אונזערעס האָכגעלאָבטען גאָטטעס!"

„זאָ איזט׳ס!" שלוכצטע טאמאר. „דאָך פֿערשפּריך מיר, איהן ניכט אנצוקלאגען."

„אונד וואס פֿערשייכט איהן פֿאָן דיינעם לאגער?" — פֿראגטע ציפּאָרא.

„איך וויים עס ניכט. איך ליעבע איהן צו זעהר, אום איהן מיט דעם לייזעסטען פֿאָרוואורפֿע צו קראָנקען, איך האבע ניכט דען מוטה, איהן צו פֿראגען; ניכט איינמאל מיינע טהראָנען דארף ער זעהען. איך וויינע נור, ווענן ער פֿאָרט איזט."

„אונד געהט ער יעדע נאכט?"

„יעדע! — דאָך זאָללסט דוא איהן ניכט אנקלאגען. האָרסט דוא, ציפּאָרא."

„אונד וואס טרייבט ער אם טאגע?"

„ער שטודירט אונאבלאססיג אין זיינען ביכערן, אונד אָפֿט איזט מיר׳ס, אלס האלטע ער צוויעגעשפּראָכע מיט גייסטערן; איך האָרע איהן העפֿטיגע, אונפֿערשטאָנדליכע וואָרטע אויסשטאָססען, אונד מיין הערץ בעפֿאללט פֿורכט אונד גרויען."

„ארמע טויבע, וועלך איין לאָאָז איזט דיר געפֿאללען! וויים מיהורמאה פֿאָן דיינעם געהיימניס?"

„זיא וויים דאפֿאָן זייט דער ערסטען האָכצייטסנאכט."

„אונד וויא בענימט זיא זיך?"

„זיא טראָסטעט מיך שטעטס אונד גיבט מיר שאָנע האָפֿנונג, סאבאטהאי׳ס זינן ווערדע זיך אָנדערן."

„אונד זאָ פֿערגינגען שאָן פֿאסט דרייא מאָנאטע? האט מיהורמאה ניכטס איבער סאבאטהאי פֿערמאָכט? זיא איזט דאָך זיינע פֿריינדין?"

„איך פֿראגטע זיא ניכט. מיינע ליעבע וואר איינע צארטע פֿפֿלאנצע, דיא וויא איין געהיימניס אים איננערן מיינעס הערצענס בליהעטע. פֿרעמדע האָנדע טויגען ניכט פֿיר זיא. איך קאנן מיט מיהורמאה ניכט פֿאָן מיינעם ליעבעסשמערץ רעדען; עס שניידעט מיר דיא קעהלע צו; עס געהט איינע צישטערנדע עמפּאָרונג דורך מיין גאנצעס וועזען." —

„דאראן ערקעננע איך דיך!" זאגטע ציפּאָרא אונד קיססטע דיא צארטע שוועסטער אויף דיא שטירן. „דיעסטערע אהנונגען שטייגען אין מיר אויף. מיהורמאה זאָללטע, מיהורמאה — . . . ? איך מאג דען געדאנקען ניכט אויסדענקען. נעגוג אשמעדאי, דער באָזע גייסט וואלטעט אין דיינעם הויזע, אונד דער ענגעל ראפֿאעל איזט דיר ניכט גינסטיג. דאָך זייא געטראָסט אונד פֿערטרויע מיר."

דא האָרטען זיא מיהורמאהס שטימע אים גארטען אונד גינגען הינויס, זיא צו עמפּפֿאנגען.

דאוויד ראָזאנעס.

מיהורמאה טראט אם אנדערן מאָרגען אין פֿיעבערישער אויפֿרעגונג אין דאס הויז מאָרדאָכאי צעווי׳ס אים יערוזא, סאבאטהאים שוועסטער, צו בעזוכען, דיא איהר זאָ עבען האטטע זאגען לאססען, דאס זיא קראנק דארניעדער ליעגע. אלס זיא דיא טהירע דעס געמאכס אָפֿפֿנעטע, זאה זיא סאבאטהאי אם בעטטע דעס מאָדכענס שטעהען אונד איהר דיא האָנדע אויפֿלעגען; צו פֿיסען דעס פֿאָלסטערס זאס דיא בלינדע האננאה.

„הא, עס איזט גוט, דאס איך דיך פֿינדע, סאבאטהאי!" זאגטע דיא איינטרעטענדע מיט בעקלאָממענער האסט.

דער יינגלינג בעדייטעטע איהם מיט דער האנד צו שווייגען, אינדעם ער אויף יערוזא צייגטע, דיא עבען, פֿאָן דער בעריהרונג זיינער האָנדע בעזאָנפֿטיגט, איינגעשלוממערט צו זיין שיען. דאס קינד לאג בלייך אונד אבגעמאגערט אויסגעשטרעקט, איין וואהרעס בילד דעס טאָדעס. איינע לייכטע לאָכעלנדע פֿערקלאָרונג שוועבטע איבער דעם אין איהרען צוגען אויסגעפּראָגטען שמערצע. מיהורמאה בעטראכטעטע זיא איינען אויגענבליק פֿאָלל פֿערוואונדערונג.

„איזט זיא זעהר קראנק?" פֿראגטע זיא דאנן לייזע. סאבאטהאי ניקטע וועהמיטהיג.

„האסט דוא מיט מיר צו רעדען?" פֿליסטערטע סאבאטהאי מיהורמאה צו, „זאָ פֿאָלגע מיר אין דאס הינטערהויז. דאָרט שטאָרען וויר ניכט אונד ווערדען ניכט געשטאָרט."

זיא גינגען אין דאס קליינע צימער, וואָרין מיהורמאה צוערסט געוואָהנט, אונד אן וועלכעס זיא זיסע שאָנע עראיננערונגען פֿעססעלטען, דער יונגע כאכאם ליעס זיינע אויגען מיט שוואַרמערישער צאַרטליכקייט אויף דאס שאָנען מאָדכען האפֿטען, אונד זאגטע דאנן מיט בעוועגטער שטיממע: „שפּריך, וואס ווילסט דוא פֿאָן מיר?"

„כאכאם," פֿערזעטצטע זיא עהרערביעטיג, „האסט דוא דיין געסטערן אבענד איין וואָרט מיט טאמאר אָדער איהרעם פֿאטער געוועכזעלט?"

„ניין! אונד וועסהאלב?"

(פֿאָרטזעטצונג פֿאָלגט.)

דער שטאדטאָקאָנאָם ערהיעלטען גלייכפאללס ווערטהפאָללע געשענקע. דיא דיענער וואורדען מיט יע דרייא דוקאטען בעדאכט. אויך דער ארמען דער שטאדט אראד האט דער קאָניג ניכט פערגעססען; דער עדלע מאָנארך ליעס אונטער איהנען אָהנע אונטערשיעד דער רעליגיאָן 2000 גולדען פערטהיילען. —

* (דיא טאפעל דעם קאָניגס אין אראד.) איינער שילדערונג דעם אראדער „אלפאָלד“ פאָן דער טאפעל דעם קאָניגס אין אראד ענטנעהמען וויר פאָלגענדע שטעללען: דא שטעהט איין גראָססער טיש מיט 58 געדעקען אונד צוואָלף גאָלדענען שיראנדאָלען (ארמלייכטער). אונטערהאלב דעם גראָססען אָלגעמאֶלדעס דעם קאָניגס איזט דער זיטץ זיינער מאיעסטאֶט. דער ראָהרזעססעל, דער היער פאָר דעם טישע שטעהט, איזט ברייטער, גראָססער, אלס דיא איבריגען. פאָר דעם געדעקע דעם קאָניגס שטעהט דיא גראָססטע שיראנדאָלע מיט צוואָלף קערצען, וועלכע איינען פראכטיגען בלומענשטרויס אומראהמען. דיא אויס געטריעבענעם גאָלדע פערפערטיגטע שיראנדאָלע איזט איין מייסטערווערק דער גאָלדשמידעקונסט. דיא איבריגען קליינערען שיראנדאָלען האבען נור זעכס קערצען. וועלך איין גלאנץ, ווענן אללע דיעזע קערצען ברעננען! — יעדעס געדעק בעשטעהט אויס איינעם מיט דעם קאָניגליכען וואפפען פערזעהענען פלאכען טעללער, עסצייג אונד שעמעל, אללעס אויס זילבער. אין דען פאלטען דער דאמאסט־סערוויעטע זינד איין זאלצקיפפעל אונד איינע קאיזערזעמעל געשיקט אונטערגעבראכט. יעדעס געדעק האט פיער קריסטאללגלאֶזער: צום שאמפאניער, צו ראָטהוויין, ווייסוויין אונד וואססער. באָרדיער אונד ווייסוויין שטעהען אין האלבליטער פלאשען אבוועכסעלנד פאָר יעדעם געדעקע; זאָבאלד איינע פלאשע געלעערט ווירד, פיללט זיא דער שפייזענטראֶגער זאָפאָרט פאָן נייעם. זאָנסט שטעהען אויף דעם טישע נור נאָך זילבערטאססען מיט דעם בעריהמטען האָפצוקערווערק, פאָן וועלכעם דיא געלאדענען פיר איהרע פאמיליע מיט נאכהויזע נעהמען. צור פעסטגעשטעללטען שטונדע אָפפנען זיך דיא פליגעלטהירען, דער קאָניג טריטט איין אונד נימםט פלאטץ. דיא געלאדענען זעטצען זיך אויף דען פאָם אָבערסטהאָפמייסטעראמטע איהנען אנגעוויעזענען פלאטץ, אויף דער איינלאדונג ווארד יעדעם בעקאנגט געגעבען, בייא וועם ער צו זיטצען האט. געריישלאָז בעוועגען זיך דיא שפייזענטראֶגער, ערבארמונגסלאָז דען טעללער וועגנעהמענד, ווענן איין גאסט גאבעל אונד מעססער אויס וועלכעם גרונדע אימער ניעדערלעגט. דיא גאנצע מאהלצייט נימםט קיים איינע שטונדע אין אנשפרוך, טראָטץ דער אכט גאֶנגע. היער געהט אללעס ראש פאָן שטאטטען — נאָך ראשער, ווענן דער קאָניג אָהנע געזעללשאפט שפייזט. זיינע מאיעסטאֶט איסט שנעלל אונד וועניג, אויך טרינקט ער וועניג; איין גלאז ביער אונד איין גלאֶזכען שאמפאניער. דאס פריהשטיק נימםט דער קאָניג אום האלב 4 אוהר מאָרגענס איין: קאפפעע מיט איינעם קיפפעל. זאָ וואר דיא טאפעל דעם קאָניגס אין אראד בעשאפפען.

* (איין נייער טעקסט דעס אלטען טעסטאמענטעס.) אויס פעטערסבורג קאָממט פאָלגענדע אינטערעסאנטע נאכריכט. דער בעריהמטע געלעהרטע דר׳ הארקאווי (יודע) אונטערברייטעטע דער פעטערסבורגער אקאדעמיע דער וויססענשאפטען איינע אויספיהרליכע ארבייט איבער דען פאָן איהם ענטדעקטען טעקסט איינעם טהיילעס דעם אלטען טעסטאמענטעס. דערזעלבע איזט אויף פערגאמענטראָללען געשריעבען, וועלכע מעהרערע טהיילע דער פראָפעטען (נביאים) אונד דער האגיאָגראפען (כתובים) ענטהאלטען. דר׳ הארקאווי האט נאֶמליך אויף דער אינזעל רהאָדאָס, וועלכע יעטצט צור טירקייא געהאָרט, 51 אלטע האנדשריפטען געפונדען, וועלכע פערמוטהליך איבער 1000 יאהרע אלט זינד אונד וועלכע אן פיעלען שטעללען אנדערס לויטען אלס אונזערע ביבעל. דיא שריפטען ריהרען נאָך דער אנזיכט דר׳ הארקאוויס פאָן איינער יידישען סעקטע הער, וועלכע אויף דער אינזעל רהאָדאָס לעבטע, אונד וועלכע אין פיעלען דינגען פאָן דען יידישען געזעטצען אבגעוויכען זינד. (דער סאבבאט צ. ב. בעגאנן בייא איהנען ניכט אם פרייטאג אבענד, זאָנדערן זאמסטאג אין דער פריה אונד דויערטע ביז זאָנטאג אין דער פריה.) דר׳ הארקאווי קאָננטע אנפאנגס דיא אלטען ראָללען נור זעהר שווער לעזען, ביז יעטצט האט ער אבער דאָך שאָן 35 ענטראטהזעלט אונד ערלייטערט. דיעזע האנדשריפטען ווערדען ניכט פערפעהלען, ווענן זיא איינמאל געדרוקט ערשיינען ווערדען, גראָססעס אויפזעהען אונטער דען טהעאָלאָגען צו ערעגען.

* („איין ניהיליסטענפיהרער איבער דען ניהיליסמוס.“) אונטער דיעזעם טיטעל פעראָפפענטליכטען וויר פאָר ביילייפיג 6 וואָכען דיא אייסערונגען דעם בעקאנגטען ניהיליסטענפיהרערס הארטמאנן, איבער רוסלאנד אונד דען ניהיליסמוס. דאמאלס גינג נאֶמליך דיא נאכריכט דורך דיא וועלט, דאס הארטמאנן זיך אין אמעריקא אויס אונבעקאנגטען אורזאכען ערשאָססען האבע, וואָדורך דיא ניהיליסטען איהרען אייסגעצייכנעטסטען פיהרער פערלאָרען האֶטטען. וויא עס זיך נון העראויסשטעללט, ליעס הארטמאנן זעלבסט דיעזע נאכריכט פאָן זיך פערברייטען, אים איינגעשטאָרט נאָך איראָפא צוריקקעהרען צו קאָננען. אם 1־טען דיעזעס איזט הארטמאנן פלאָטצליך אין לאָנדאָן אייפגעטויכט, וואָ אים אָקטאָבער איינע גראָססע קאָנפערענץ זאֶממטליכער רעוואָלוציאָנאֶרען פארטייען אין איראָפא שטאטטפינדען זאָלל. הארטמאנן איזט, וויא וויר דאס צוגלייך מיט דער נאכריכט איבער זיינען זעלבסטמאָרד מיטטהיילטען, דערזעלבע פערוועגענע ניהיליסט, וועלכער דאס איזענבאהנ־אטטענטאט פאָן מאָסקוי געגען דען צאר אלעקסאנדער II. לייטעטע, פאָן וואָ עס איהם נאָך פאריז צו ענטקאָממען געלונגען איזט. צווישען רוסלאנד אונד פראנקרייך איזט עס דאמאלס פאסט צו איינעם קריעגע געקאָממען. רוסלאנד פאָרדערטע ענערגיש דיא אויסליעפערונג הארטמאנג׳ס, וועלכע פראנקרייך עבענזאָ בעשטימםט פערווייגערטע; דענן אין פראנקרייך בעטראכטעטע מאן הארטמאנן ניכט אלס געמיינען, זאָנדערן אלס פאָליטישען פערברעכער, דען איין ציוויליזירטער שטאאט ניעמאלס אויסליעפערט. וואֶהרענד דיא פערהאנדלונגען נאָך פאָרטדויערטען, ליעס מאן הארטמאנן נאָך אמעריקא פליכטען. עס איזט וואהרשיינליך, דאס הארטמאנן, וואֶהרענד מאן פאָן זיינעם זעלבסטמאָרד אין אמעריקא ערצאֶהלטע, אין רוסלאנד פערוויילטע אונד דאס ער אן דער אונגלאֶנגסט ענטדעקטען פערשוואָרונג אין ווארשוי עבענפאללס זיינען אנטהייל האט.

* (איינע שלאפענדע גאססע.) פראנצאָזישע בלאֶטטער בריגגען פאָלגענדען אינטערעססאנטען פאלל אויס דער שטאדט באָרדויא: אין דער סענדישעס־גאססע בעפינדעט זיך איינע האנדלונג, אין וועלכער כעמישע ארטיקעל פערקויפט ווערדען, געגען 9 איהר אבענדס, אלס איין האנדלונגס־דיענער דאזעלבסט דאמיט בעשאֶפטיגט וואר, דיא פערשיעדענען געפאֶססע אין אָרדנונג צו בריגגען, ליעס ער איינע מיט קלאָראָפאָרם געפיללטע פלאשע פאללען, אונד איין טהייל דער פליססיגקייט פלאָס אויף דאס טראָטטואר. (פוסוועג) דער פליכטיגע זיך ראש פערברייטענדע גערוך דעס קלאָראָפאָרמס ערפיללטע באלד דיא לופט מיט איינעם שווערען איינשלאֶפערנדען דונסטע. דער האנדלונגס־דיענער וואורדע דאס ערסטע אָפפער זיינער אונפאָרזיכטיגקייט: דענן נאָך איינגען סעקונדען פערפיעל ער אין איינען טיעפען שלאף. דא דיא גאססע שמאל אונד קיים איינען ליפטצוג האט, זאָ וואורדע באלד דיא גאנצע גאססע מיט איינעם בעטייבענדען דונסטע ערפיללט. פאסט זאֶממטליכע בעוואָהנער דיעזער גאססע אונד אללע לייטע, וועלכע דאמאלס דיעזע שטראססע פאססירטען פיעלען צו באָדען אונד

פאָליעטאָן.

דיא אָפפער דער קאבאלא.

היסטאָרישער ראָמאן אויס דעם 17־טען יאהרהונדערט.

(41־טע פאָרטזעטצונג.)

*) „אויף מיינעם לאגער נאכטס זוכטע איך, דען מיינע זעעלע ליעבט, איך זוכטע איהן, אבער פאנד איהן ניכט. —

איך וויללל דאָך אויפשטעהען אונד אומהערגעהען אין דער שטאדט, אויף דען גאססען אונד מאַרקטען, זוכען, דען מיינע זעעלע ליעבט.

איך זוכטע איהן, אבער פאנד איהן ניכט.“

**) עס פאנדען מיך דיא וואכטער, דיא אין דער שטאדט אומגעהען. דיא שלוגען מיך, פערוואונדעטען מיך; עס נאהמען מיר מיינען מאנטעל דיא היטער דער מויערן.

איך בעשוואָרע איך, איהר טאָכטער יערוזאלעמס: ווענן איהר מיינען פריינד פינדעט — — וואס וואָללט איהר איהם זאגען? דאס איך פאָר ליעבע קראנק בין.

וואס האט דיין פריינד פאָראויס פאָר איינעם אנדערן פריינדע, שאָנסטע דער פרויען? וואס האט דיין פריינד פאָראויס פאָר איינעם אנדערען פריינדע, דאס דוא אונס זאָ בעשוואָרסט?

מיין פריינד איזט וויים אונד ראָטה, הערפאָרגלאנצענד פאָן טויזענדען; זיין הויפט דאס פיינסטע גאָלד, זיינע לאָקען שוואנקענדע פאלמצווייגע, שווארץ, וויא דער ראבע; זיינע איינען וויא דיא טויבען אן וואססערבאכען, אין מילך געבאדעט, אין פיללע וואָהנענד; זיינע וואנגען, וויא באלזאם־שפאליערע, וויא ווירץ־געלאנדער: זיינע ליפפען ליליען, טריפעלנד פאָן פליססיגער מירהע; זיינע האנדע וויא גאָלדנע רינגע, בעזעטצט מיט קריזאָליטה; זיין לייב איין קונסטווערק פאָן עלפענביין, בעדעקט מיט סאפפירען; זיינע שענקעל מארמאָרזיילען, רוהענד אויף געשטעללען פאָן גאָלד; זיינע געשטאלט, וויא דער ליבאנאָן, איין יינגלינג, וויא צעדערן; זיין גוימען זיססיגקייט, זיין גאנצעס וועזען ליעבליכקייט: דאס איזט מיין געליעבטער, דאס מיין פריינד, טאָכטער יערוזאלעמס.“

*) „אָ האלטע מיך, וויא איין זיעגעל אן דיינעם הערצען, וויא איין זיעגעל אן דיינעם ארמע! דענן שטארקער, וויא דער טאָד, איזט דיא ליעבע, פעסט וויא דיא אונטערוועלט איהר אייפער: איהרע גלוטהען פייערגלוטהען, גאָטטעספלאממע.

גראָססע וואססער פערמאָגען ניכט צו לאָשען דיא ליעבע, אונד שטראָמע פלוטהען זיא ניכט הינוועג.“

איהרע וואָרטע ערשטיקטען צולעטצט זעלבסט אין איינעם טהראֶנענשטראָם, אונד לויט יאממערנד, פאָן איינעם מאָרטליכען שמערצע ערגריפפען, נייגטע זיא, וויא איינע שנעלל וועלקענדע בלומע, איהר שאָנעס הויפט אויף דיא הארפע. —

פלאָטצליך טראט ציפאָרא אין דאס בוימצעלט אונד ערגריף דיא שווערמיטהיגע מיט דען וואָרטען בייא דער האנד: „ביים הייליגען אונזערעס פאטערס, טהאמאר, ענטדעקע מיר אללעס, וואס דיין הערץ דריקט; איך האבע דיינע קלאגע פערנאָממען. איך בין צוואנציג יאהרע אלטער אלס דוא, איך קאָננטע דיינע מוטטער זיין, אונד וואהרליך, איך בין דיר מעהר אלס שוועסטער געוועזען. האבע איך דיך ניכט אויפערצאָגען, וויא מיין איינענעס קינד, האבע איך דיך מיט מיינער ליעבע ניכט אומגעבען? בין איך ניכט דיינע מוטטער געוואָרדען? וואָהלאן דענן, זאָ לעגע דיין הערץ אן דאס מייניגע אונד ענטהיללע מיר אלל דיינען גראם, וויא דוא איהן יעטצט דעם ענגעל ראפאעל געקלאגט.“

אבער ניכטס אלס איין טראָסטלאָזעס וויינען וואר טאמארס אנטוואָרט.

„טאמאר,“ זאגטע ציפאָרא זאנפט, דיא אונגליקליכע אן זיך ציהענד. „ערלייכטערע דיא שווער בעלאסטעטע ברוסט. מיר שיינט עס, אלס זייא מיהורמאה ניכט מעהר זאָ דיינע פריינדין, וויא פריהער, געראדע יעטצט וואָ דוא דער פריינדשאפט מעהר בעדארפסט אלס יע, פערלאססען זיא דיך אללע, מיינע ארמע טויבע, אונד דוא צוקסט אלליין אין טאָדעסקוואל. קאָם, איך וויללל זיא אללע ערזעטצען, וויא איך זאָנסט געטהאן, אלס דוא נאָך איין קינד ווארסט. פערטרויע דיך מיר.“

טאמאר וויינטע נור נאָך העפטיגער, דאָך שלאנג זיא דען ארם אום דען האלז דער שוועסטער, אונד פרעססטע איהר הויפט אן דיא ברוסט דערזעלבען.

„יא, זוכע נור אימער היער איינען צופלוכטסאָרט: היער אן מיינער ברוסט איזט דיינע שטאטטע. אָפפנע דיינען מונד אונד ענטדעקע מיר אללעס. ניכט וואהר, דוא ביזט ביז יעטצט נור סאבאטהאי צעוויים נאטשן פאָר דען מענ־

---

*) שיר השירים, דריטטעס קאפיטעל.

**) פינפטעס קאפיטעל פסוק ז׳.

*) אכטעס קאפיטעל פסוק ו׳.